

ПАПАРАЦЬ-КВЕТКА

На месца дзеяння выходзіць сурмач. Гучыць пачатковы радок беларускай народнай песні «Ой, рана, на Ёвана». У эфіры серабрыстымі званочкамі звініць мелодыя цымбалаў.

Купалінка: Летняя ночка купальная... Ноч, чаруючая сваім хараством, прыгажосцю... У гэтую ночку, як гавораць народныя паданні, рукі блішчаць незвычайным святлом, дрэвы пераходзяць з месца на месца і вядуць гутарку між сабой...

Купаліш: Кажуць людзі, на Купалле
У кожным лесавым куточку
Кветка-папараць усходзе,
Зацвітае ў гэту ночку.
Адшукаць туды дарогі,
Дзе яна красуе, цяжка:
Настаўляюць чэрці рогі,
Ведзьмы скачуць у рассяжку.

Купалінка: Лесуны выходзяць з нетраў
І русалак карагоды,
Вадзянік і сорака ветраў
Там з'яўляюцца заўсёды.

Купаліш: Узнімаюць ведзьмы скрогат,
Лемантуюць дзіка чэрці,
Каб шукальніка якога
Напалохаць аж да смерці.

Купалінка: А чаму?
Хто кветку знойдзе,
Возьме гэту кветку ў рукі —
Шчасця з'явіцца ў народзе,
Будуць людзі жыць без мукі.

За межамі пляцоўкі чутны шум ветру і раскаты грому (тэатральныя эфекты, або гукі фанаграмы), дзікі рогат, крыкі, лямант і да т. п.

Купаліш: Ну вось, не абышлося і ў нас без нячысцікаў...

Купалінка: Але не хвалюйцеся, людзі добрыя, госцейкі дарагія. Галоўнае — не даць ведзьмам агню з нашага кулальскага кастра. А калі што якое, дык хвашчыце іх крапівой і палыном. Яны спрад-веку баяцца гэтага «лякарства».

Пачынаецца шэсце «нячыстай сілы», якое адбываецца адна-часова на сушы і на вадзе: на плытах і лодках да месца правядзен-ня свята набліжаюцца прадстаўнікі «Чарнабогава царства цемры». У складзе шэсця:

ВАДЗЯНІК, абросшы вадаростамі, з перапончатымі лапамі, царскай каронай на галаве, у масцы з вялізнымі вачыма, доўгімі валасамі і бародой, на нагах — ласты.

ЧЭРЦІ з рожкамі на галаве і доўгімі хвастамі. Твары і рукі чар-цей вымазаны сажай.

ВЕДЗЬМЫ ў масках з вялікімі ікламі, з мётламі ў руках.

ЛЕСАВІК — стары дзед з мохавай бародой і валасамі. Ён апра-путы ў вывернуты кажух, на якім начэплены галіны дрэў, лісце, мох, кветкі.

ЯШЧАР з вялікай пашчай, з якой ідзе дым (маска), ікламі і з вялізным хвостом.

ЦЁТКА-ТРАСАВІЦА — багіня хвароб, старая баба ў масцы жабы.

КАРАЧУН І ПЯРЭПАЛАХ — пасланцы багіні смерці Мары. На галаве ў іх маскі ў выглядзе людскіх чарапоў, з вачыма, якія све-цяцца (вочы намазаны фосфарнай фарбай або падсвечаны ма-ленькімі электралямпачкамі ад батарэйкі).

Прыбыўшы да вогнішча, пераапанутыя пад акампанемент сваёй музыкі выконваюць танец нячысцікаў, а затым узнікаюць на ўзвышша.

ЧОРТ: Я пачуў ваша гулянне

У сваім пекле пад вадою...

І цяпер вось на патэльні

Граю свой напеў пякельны...

(Пачынае біць у патэльню лыжкай, астатнія чэрці падтанцоўваюць.)

Можа, вугалёк дасце мне,
Каб агонь раскласці ў пекле?

Купаліш: Бачым, што махляр ты пекны!

Купалінка: На, палын нясі ў пекла!

(Кідае палын на чарцей, якія здзікім віскам і лямантам адбягаюць.)

Ведзьма (любуючыся ў люстэрка).

Прыгажуні мы, ведзьмы-дзявіцы,
Шчабятуюшкі, шаптунні-сястрыцы
Просім з намі у гульні гуляць
І нікога у лес не пускаць.
Ну, навошта вам кветку шукаць?
Лепей хлопцаў, дзяўчат чараваць!

Ведзьмы чапляюцца за маладых хлопцаў і дзяўчат і спрабуюць іх казытаць. У гэты час адна з ведзьмаў хапае з вогнішча палаючую галінку і спрабуе ўцячы ў лес, але ўдзельнікі свята хвосчуць яе крапівой, палыном, адбіраюць агонь і праганяюць.

На ўзвышша ўзлятае раз'юшаны лясун.

Лясун: Я лясун, лясун сярдзіты,
Не спушчу нідзе нікому!
Не хадзі ніхто у ночы,
Не чапай маіх харомаў.
Кветку пільна я вартую,
На замкоў замкнёна сорака,
А дарожку дам такую —
Людскіх костачак узгорак. (Смяецца.)

На фоне гэтых слоў «нячысцікі» акружаюць вогнішча. Гучыць несусветная какафонія гукаў.

Вадзянік: Па загаду Чарнабога

У лес не пусцім мы нікога.
Ведзьмы, чэрці, што стаіце?
Ад кастра усіх ганіце!

«Нячысцікі» ідуць на людзей, пачынаюць апырскваць іх вадой з балончыкаў, абгорнутых імхом.

Купалінка: Нечысьць Чарнабога,

Вам у лес дарога,
У раку глыбокую,
На асіну высокую.

Купаліш пачынае граць на жалейцы вясёлую мелодыю.

Купалінка: Ганіце, людзі добрыя, адсюль нячысцікаў, каб не псавалі нам свята! Палыну ды крапівы ім!

Фальклорна-інструментальны ансамбль падхоплівае вясёлы найгрыш Купаліша. Людзі пачынаюць хвастаць «нячыстую сілу» крапівой і палыном. «Нячысцікі» з лямантам, войканнем, крыкамі спешна грузяцца ў лодкі і адплываюць. У эфіры — мелодыя цымбалаў.

Купаліш: Расцерушыла ночка свой цёмны пыл, распляла над зямлёй свае чорныя косы, сама, як маці, прытайлася ў лесе каб вартаваць і ахоўваць сон людзей і сон прыроды.

Купалінка: А каб на зямлі не было так маркотна ў час яе прыходу, яна пазмятала з неба ўсе хмаркі, і яно зазьяла тысячамі рознакаляровых агеньчыкаў-зорчак...

Купаліш: Толькі чалавек шукае ў гэтую ночку кветку папараці, бо кажуць, што ў купальскую ноч зацвітае яна агністым цветам.

Купалінка: Запрашаем вас па пошукі папапаці-кветкі, якая зьяе рознакаляровымі агеньчыкамі і знаходзіцца недалёка ад вогнішча.

Купаліш: Хто кветачку шчасця сёння адшукае,

У падарупак ад Купалы вянок атрымае!

Гучыць вясёлая музыка. Удзельнікі свята ідуць на пошукі папараць-кветкі. Гэта дзеянне павінна адбывацца не больш за 5–10 хвілін, каб не страціць тэмпарытм свята. [Папараць-кветка ўяўляе сабой букет з папараці, васількоў, дзягілю, браткаў, руты, падсвечаных знутры рознакаляровымі лямпачкамі. Гэты букет знаходзіцца на адлегласці 100–150 м ад вогнішча.

У час пошуку папараць-кветкі “нячысцікі”, схаваўшыся ў роз-

ных патаемных кутках лесу, перашкаджаюць удзельнікам свята: вадзянік аблівае ўсіх вадой, чэрці страшаць дзікім рогатам, русалкі ласкочуць асобных удзельнікаў свята... Тут фантазія арганізатараў і ўдзельнікаў свята можа быць неабмежаванай, але ў прыстойных рамках і ў межах народных традыцый. Нарэшце гульня скончана. Чуюцца галасы: “Знайшлі, знайшлі папараць-кветку!”. Удзельнікі свята песняй сустракаюць пераможцу гульні, у руках якога ззяе, пераліваецца ўсімі колерамі вясёлкі папараць-кветка. Калі юнак ці дзяўчына, што знайшлі кветку, узнікаюцца на ўзвышэнне, пляцоўка асвятляецца рознакаляровым святлом. Гучаць сурмы, музыкі граюць урачыстую мелодыю. Да ўладальніка папараць-кветкі падыходзяць Купалінка і купалкі з узагародамі.

Купалінка (ускладаючы на галаву пераможцы вянок):

Хай лёс твой будзе шчаслівы,
У хаце хай будзе весела,
І сытна, і мірна, і песенна,

Купалкі (уручаючы падарункі):

- Хай доля ад бед уратуе,
- Зязюля шмат год накукуе,
- Хай без працы не збэсцяцца рукі,
- Хай будуць здаровы дзеці і ўнукі.

Фальклорна-інструментальны ансамбль грае польку.

Купалінка: А зараз мы просім уладальніка кветкі шчасця адшукаць сярод дзяўчат самую прыгожую, на яго погляд, купалку і запрасіць яе на танец.

Пачынаецца танец пераможцы свята. Фальклорны калектыў спявае:

Дзяўчына-сардэнька,
Выйдзі пад акенка,
Прынясі дзяўчыне
Яблыка красьненька.
Прынясі адное,
Прынясі другое,

Ой, выйдзі, дзяўчына,
Ты сардэнька мое!
Не выйду, не выйду,
Бо людзей баюся,
Будуць гаварыці —
З табою люблюся.
Няхай пагавораць,
Мы іх не баімся,
Пройдзе та нядзеля,
На шлюб станавімся.
Станем мы на шлюбе
Абое цясьненька,
Няхай пагавораць
Людзі галасьненька.

У час танца купалкі па чарзе падыходзяць да пары са ззяючай
кветкай папараці і асыпаюць іх пялёсткамі кветак.

